

Отримано: 17.12.2022

Прорецензовано: 27.12.2022

Прийнято до друку: 30.12.2022

e-mail: oksana.hordii@nung.edu.ua

Web of Science Researcher ID: AFG-7182-2022

Scopus Author ID: 57365433200

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-16(84)-15-18

Гордій О. М. Поняття стійкості та відтворюваності німецьких фразеологізованих речень. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 16(84). С. 15–18.

УДК: 811.112.2'373.7

Гордій Оксана Мирославівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ПОНЯТТЯ СТІЙКОСТІ ТА ВІДТВОРЮВАНОСТІ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНИХ РЕЧЕНЬ

У статті висвітлюється питання стійкості та функціонування в онлайн-текстах частини фразеологізованих речень сучасної німецької мови – комунікативно-експресивних фразеологізмів на прикладі *Da staunt der Laie, und der Fachmann wundert sich! Ach du grüne Neune! Da hört (sich) doch alles auf! Bangemachen (Bange machen) gilt nicht! Ab nach Kassel! Nicht schlecht, Herr Specht!* Як відомо, науковці зіштовхуються з певними труднощами, намагаючись класифікувати ці мовні одиниці – межі між окремими категоріями визначаються досить розмито, існують численні плавні переходи між групами фразеологічних одиниць, присутній різниці у термінології. Новизною дослідження є їхнє зображення у вигляді окремого функціонально-семантичного поля фразеологічних експресивів та комунікативів. Фразеологічні експресиви та комунікативи визначаємо як окремі висловлювання, синтаксично оформлені у вигляді речень (еліптичних речень), закріплені узуально в мовній спільноті для вираження інтенції, оцінок та емоцій мовця, які характеризуються уживаністю, відтворюваністю, відносною стійкістю, комплексним значенням й виконують комунікативну та часто експресивну функції. Проведений аналіз їхньої структурно-синтаксичної варіативності засвідчив, що ці одиниці володіють лише відносною стійкістю, у зв'язку з чим на перший план виходить критерій функціонально-прагматичної фіксації та вживаності й приналежності в конвенційній формі до ментального лексикону більшості мовців.

Лексикографічний аналіз доповнюється корпусним підходом. Розглядається потенціал корпусної лінгвістики як емпіричного методу сучасних лінгвістичних досліджень, висвітлюються його переваги для досліджень фразеології та визначаються можливості використання Інтернету як лінгвістичного корпусу, зокрема, для верифікації фразеографічної інформації.

Ключові слова: фразеологічні експресиви і комунікативи, стійкість, відтворюваність, частотність вживання, Інтернет-корпус, верифікація.

Oksana Hordii,
PhD in Philology, Associate Professor,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

THE CONCEPTS OF STABILITY AND REPRODUCIBILITY OF GERMAN IDIOMATIC SENTENCES

The article highlights the issue of stability and functioning in online texts of a part of German idiomatic sentences – communicative and expressive set phrases such as *Da staunt der Laie, und der Fachmann wundert sich! Ach du grüne Neune! Da hört (sich) doch alles auf! Bangemachen (Bange machen) gilt nicht! Ab nach Kassel! Nicht schlecht, Herr Specht!* It's well-known that scientists face certain difficulties when trying to classify these linguistic units – the boundaries between individual categories are defined rather indistinct, there are numerous smooth transitions between groups of set phrases and a difference in terminology. The novelty of the study is their depiction as a functional-semantic field of expressive and communicative formulas. Expressive and communicative formulas are defined as pre-formed (elliptical) sentence-value word combinations, usually fixed in the language community to express the intentions, evaluations and emotions of the speaker, which are characterized by usability, reproducibility, relative stability, complex meaning and perform a communicative and often expressive functions. The conducted analysis of their structural and syntactic variability proved that these units have only relative stability, in connection with which the criterion of functional-pragmatic fixation and usability as well belonging in a conventional form to the mental lexicon of the majority of speakers come to the fore.

Lexicographic analysis is complemented by a corpus approach. The potential of corpus linguistics as an empirical method of modern linguistic research is considered, its advantages for phraseology research are highlighted, and the possibilities of using the Internet as a linguistic corpus, in particular, for the verification of lexicographic information are determined.

Keywords: expressive and communicative formulas, stability, reproducibility, frequency of use, Internet corpus, verification.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Говорячи про сучасний розвиток фразеологічної системи німецької мови, Г. Бургер зазначає, що «в наш час відбувається епохальний зсув фразеологічного матеріалу» (Burger, 2015: 142). Головну роль у цьому процесі відіграють, вочевидь, засоби масової інформації. Безпрецедентне поширення класичної фразеології доповнюється використанням таких пластів фразеологічних одиниць (ФО), які досі вважалися розмовними й непридатними для публічних текстів. Взявши початок у таблоїдах і на приватному телебаченні, ця тенденція сьогодні повною мірою стосується й інших ЗМІ та Інтернету. Як наслідок, науковий інтерес до сталих словосполучень не зменшується. Водночас, фразеологічні дослідження, які на початку свого становлення були орієнтовані на мовну систематику, поступово витісняються прагматичними студіями. Н. Філаткіна підкреслює, що детальний опис й індуктивне розуміння функцій фразеологізмів на прикладі конкретного тексту є важливішим лінгвістичним завданням, ніж розробка «жорсткої класифікаційної схеми, яка, ймовірно, ніколи не буде узгоджуватися із реальним використанням мови» (Filatkina, 2007: 144). Функції фразеологізмів аналізувалися в різних типах текстів (Skog-Södersved, 2007; Pieper 2002; Gläser 2007). Зі свого боку, застосування сучасних комп'ютерних методів досліджень ставить питання про межі фразеології та може «сприяти фундаментальному переосмисленню багатьох традиційних фразеологічних термінів і понять» (Bubenhofner & Ptashnyk, 2010: 11).

З моменту свого масового поширення й до сьогодні Інтернет як скарбниця доступних у цифровому вигляді лінгвістичних даних, що постійно оновлюються та доповнюються, конгломерат різних типів тексту та форм спілкування перебуває в центрі лінгвістичних досліджень (Runkehl et al., 1998; Crystal, 2001; Компанцева, 2007; Meier & Sommer, 2012).

В межах дослідження функціонування в Інтернет-дискурсі комунікативно-експресивної фразеології німецької мови – фразеологізованих речень на кшталт (*Ach*), *du kriegst die Tür nicht zu! Nicht schlecht, Herr Specht! Du kannst mich am Abend besuchen! So schnell schießen die Preußen nicht! Bangemachen (Bange machen) gilt nicht! Demnächst in diesem Theater*; ми звернули увагу на певну відносність поняття їхньої стійкості. Загалом **новизною** нашого дослідження є зображення цих одиниць як окремого функціонально-семантичного поля фразеологічних експресивів та комунікативів, що є індуктивним синтезом існуючих підходів. Аналіз наукової літератури щодо предмету дослідження показав, що ці одиниці, незважаючи на різнобічність у термінології, повсюдно описуються як стійкі відтворені одиниці зі структурою речення, і лише в спеціальних дослідженнях висловлюються певні зауваження (див. далі).

Фразеологічні експресиви та комунікативи ми визначаємо як окремі висловлювання, синтаксично оформлені у вигляді речень (еліптичних речень), закріплені узуально в мовній спільноті для вираження інтенцій, оцінок та емоцій мовця, які характеризуються уживаністю, відтворюваністю, відносною стійкістю, комплексним значенням й виконують комунікативну та часто експресивну функції. **Метою** статті є аналіз категорії стійкості цих одиниць та розгляд можливостей корпусних лінгвістичних досліджень, зокрема використання Інтернет-текстів як особливого мовного корпусу щодо верифікації результатів й інтерсуб'єктивного визначення відтворюваності фразеологічних одиниць.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що поняття «стійкості», яке щодо фразеологічних одиниць в цілому розглядається як одне з категоріальних, в останні десятиліття релятивується багатьма провідними вченими. Г. Бургер, аналізуючи варіативність та оказіональні модифікації ФО, говорить про відносність їх структурної стійкості і приходиться до висновку про необхідність гнучкішої концепції фразеології, яка б «толерувала думку, що у складі фразеологізму можуть бути більш та менш стабільні компоненти», що, проте, не впливає на його статус лінгвістичної чи психолінгвістичної одиниці (Burger, 2015: 26). Зокрема, існують як граматичні варіанти одного з компонентів ФО, напр., числа (*die Hand/die Hände nach jmdm., etw. ausstrecken* [RWddI, 2020: 320]); артикля (*den/seinen Finger darauf haben* [RWddI, 2020: 223]), ступеня порівняння прикметника (*der reine/reinste Hohn sein* [RWddI, 2020: 369]) чи вибору прийменника (*[sich] etw. an/auf die Fahne heften* [RWddI, 2020: 205]; *in/mit klingender Münze bezahlen* [RWddI, 2020: 527]), так і лексичні варіанти (*sich winden/krümmen wie ein Aal* [RWddI, 2020: 866]; *ein großer/dicker Fisch* [RWddI, 2020: 228]; *jmdn. ärgert/stört eine Fliege an der Wand* [RWddI, 2020: 232]) і ФО, поширені одним чи кількома додатковими компонентами (*Hunde, die [viel] bellen, beißen nicht* [RWddI, 2020: 379]; *in (Rauch und) Flammen aufgehen* [RWddI, 2020: 230]). Лексикографічна фіксація низки ФО поєднує декілька з перелічених опцій, напр. *einen (wahren/wilden o.ä.) Freudentanz / (wahre/wilde o.ä.) Freudentänze aufführen/vollführen/veranstalten* (RWddI, 2020: 232). Факт існування для багатьох фразеологізмів більше ніж однієї, фіксованої у словнику, форми на думку й Г.-Г. Люгера свідчить на користь релятивації критерію стійкості, «стійкість ФО виявляється надзвичайно складним у використанні критерієм» (Lüger, 1999: 11).

Ці спостереження, вочевидь, стосуються й фразеологізмів зі структурою речення. Твердження В. Фляйшера про те, що ідіоматичні речення з синтаксичної точки зору або взагалі не виявляють жодної варіативності, або дуже низьку (Fleischer, 1982: 81), спростовує Я. Коргонен у статті «Zur Syntax und Semantik von Satzidiomen im heutigen Deutsch» (Korhonen, 1990). Багато фразеологічних експресивів та комунікативів лексикографічно фіксовані з відмінностями щодо кількості компонентів: *Au Backe, (mein Zahn)!* (RWddI, 2020: 69); *(Ich denk,) mich laust der Affe!* (RWddI, 2020: 42); *(Erst) können vor Lachen!* (RWddI, 2020: 430); *Das sieht doch ein Blinder (mit dem Krückstock)* (RWddI, 2020: 126). Квантитативні варіанти найчастіше стосуються наявності у структурі фрази однієї чи кількох факультативних часток: *(Da/Jetzt) brat mir einer einen Storch* (RWddI, 2020: 136); *(Immer/Nur) ran an die Buletten!* (RWddI, 2020: 147); *Nun/Jetzt wird's aber Tag!* (RWddI, 2020: 751). У контекстуальному житку трапляються випадки різного вираження заперечення (*Da beißt die Maus keinen Faden ab / Da beißt keine Maus einen Faden ab*), може змінюватися порядок компонентів. Деякі ідіоми допускають зміну часової форми дієслова (*Da liegt/lag der Hund begraben! Da bleibt/bleib kein Auge trocken*) та різні прономінальні варіанти (*Gnade dir/uns Gott! Das könnte dir/ihm usw. so passen!*). Досить широко представлені також власне лексичні субституції компонентів: *Da musst du früher/eher aufstehen* (RWddI, 2020: 72); *Da soll doch ein Donnerwetter dreinschlagen/dreinfahren!* (RWddI, 2020: 168); *Da knurrt/bellt der Blindenhund* (RWddI, 2020: 126); *Die Dummen werden nicht alle/sterben nicht aus* (RWddI, 2020: 176).

Очевидно, що поділ фразеологізмів на одиниці зі структурою словосполучення та фразеологізми-речення, який традиційно постулюється з часів виникнення фразеології як науки, за уважнішого розгляду не є цілком однозначним. Я. Коргонен звертає увагу на те, що одна й та ж ідіома може бути лексикографічно представлена як ідіома-речення (*Da geht einem ja der Hut hoch!*) чи як стійка предикативна конструкція (*jmdm. geht der Hut hoch*). Фіксований у багатьох словниках фразеологізм-речення *Das schlägt dem Fass den Boden aus!* і корпусний приклад «*Das hat natürlich dem Fass den Boden ausgeschlagen ...*» наводять автора на думку, що «слід було б зважити, чи не маємо ми тут справу з дієслівною ідіомою *dem Fass den Boden ausschlagen*» (Korhonen, 1990: 981).

Г.-Г. Люгер розрізняє стійкі предикативні конструкції на кшталт *jmdm. platzt der Kragen; jmdn. drückt der Schuh*, які можуть відносно вільно «вплітатися» у контекст (напр., *Da wird ihm sicher der Kragen platzen; Ist ihm deswegen nicht der Kragen geplatzt?*) та власне стійкі речення – одиниці з експліцитною структурою речення з обмеженими можливостями інтеграції в контекст. Як приклад стійкого речення Г.-Г. Люгер наводить згадану вище ФО *Das schlägt dem Fass den Boden aus!* – фразеологічну одиницю, яку попередній автор пропонує зарахувати до дієслівних ідіом. Г.-Г. Люгер наголошує на складності виділення класів з чіткими контурами: «практично не існує меж, які можна було б однозначно визначити, характерні плавні переходи» (Lüger, 1999: 40).

На складність такого розмежування вказують й інші науковці. М. Норден, розглядаючи синтаксис і прагматику фразеологізмів зі структурою речення, пише: «Багато чого свідчить про те, що щодо цих одиниць ми маємо справу з окремою категорією стійких словосполучень, яку з формальної точки зору можна визначити лише відносно» (Norden, 2002: 160–162). Цілком очевидно, що існують фраземи зі структурою речення, які можуть набувати форми двох або трьох типів речення,

тому виправданим буде припущення про шкалу або континіум груп фразем з різними ступенями прив'язки до типу речення.

Автори сучасного довідника з фразеології «Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung» бачать своєрідність вживання прагматичних фразеологізмів у тому, що ці висловлювання відомі як формульні (formelhaft). Тому у визначенні цього класу ФО набуває ваги новий важливий компонент: «щоб називатися фразеологічними, одиниці повинні в конвенційній формі належати до ментального лексикону більшості мовців» (Filatkina, 2007: 142-143). Спроби визначити стійкість ФО через вживаність, тобто принцип врахування загальної відомості лексичних чи фразеологічних одиниць та частотності їхнього вживання не є новими, на основі цього критерію укладено низку частотних словників.

Раніше ми розглядали можливості сучасної корпусної лінгвістики у цій сфері загалом та питання використання текстового масиву Інтернету як корпусу зокрема (Гордій, 2014). У статті описана методика дослідження частотних характеристик вживання фразеологічних експресивів та комунікативів німецької мови, на основі репрезентативної вибірки виокремлено групи ФО з нульовою, низькою, середньою та високою вживаністю в Інтернет-дискурсі. Окремі одиниці визначено як архаїзми чи okazionalizmi. Зокрема, невживаною виявилась ФО *Aber sicher, sagte Blücher*, що подається у словниках без маркування *zastap./veraltet* (RWddI, 2020: 701) та часто цитується в наукових працях в ролі ілюстративного матеріалу. Водночас, частина одиниць з середнім та високим ступенем вживання має обмежене представлення у лексикографічних джерелах, що може бути виправдане їх розмовним характером. Різноманітне вживання цих фраз у дискурсі дозволяє, проте, рекомендувати їх для майбутніх лексикографічних проектів, напр. *Ich bin dafür, dass wir dagegen sind* (Küpper, 1997: 154); *So streng sind dort die Bräuche* (Küpper, 1997: 127); *Wie habe ich das wieder gemacht?!* (Küpper, 1997: 512); *Da könnte ja jeder kommen!* (Küpper, 1997: 380).

Корпусні студії останніх років загалом релятивували розгляд формальної стабільності як однієї з конститутивних ознак фразеологізмів, а пошук в Інтернет-корпусі «видає на-гора» ще більше розмаїття прикладів реального вжитку. Наприклад, ідіома *einen Narren an jmdm./etw. gefressen haben* (RWddI, 2020: 537), на вживанні якої виключно у часовій формі перфекта наголошують багато авторів (Burger, 2015: 21; Filatkina, 2007: 147), неодноразово зустрічається і в інших формах: «*Damals lernte er das Instrument kennen und spielen, an dem er schnell «einen Narren fressen» sollte*» (hessenschau.de); «*... Eine herrliche Komödie für die ganze Familie, an der man einen Narren fressen muss!*» (theatertexte.de); «*Anfänger machen Politik: Das Bundeswirtschaftsministerium frisst einen Narren an Elon Musk*» (@FAZ_NET).

Стійка фраза (*Ach, du kriegst die Tür nicht zu!*), яка за результатами нашого пошуку належить до групи одиниць з високою частотою вживання, фіксована в лексикографічних джерелах виключно в наведеній формі (у другій особі однини). Однак сформульований в першій особі запит «*Ich kriege / krieg die Tür nicht zu!*», виявив більш ніж дві сотні прикладів вжитку, серед них фільм «*Ich kriege die Tür nicht zu!*» (1975, Італія; оригінальна назва – «*Fantozzi*»).

Щодо частини одиниць результат пошуку показав лише окремі випадки вживання тієї чи іншої ФО в представленій у словнику формі речення на противагу широкому вжитку цього фразеологізму у формі словосполучення, пор.: *Du hast wohl Tomaten auf den Augen* (Гаврись, Пророченко, 1981: 251) і *Tomaten auf den Augen haben* (RWddI, 2020: 773): «*...Es kann nur am „Schiri“ gelegen haben, der mal wieder Tomaten auf den Augen hatte und eine Fehlentscheidung nach der anderen traf*» (faz.net); «*Da haben ein paar Leute wohl seit 30 Jahren Tomaten auf den Augen gehabt...*» (st-georg.de); «*Habe gerade Tomaten auf den Augen – sehe den Fehler nicht*» (mactechnews.de). Фіксація таких маловживаних форм ФО окремими словниковими статтями не виправдана – достатньо, на нашу думку, навести ту чи іншу форму із функціональною спеціалізацією в ролі однієї з ілюстрацій до прототипової форми фразеологізму в інфінітиві.

Яскравою варіативністю відрізняється ФО *Im Keller läuft/rasselt die Bart(auf)wickelmaschine* (RWddI, 2020:96). В Інтернет-корпусі, передусім на сторінках німецькомовних форумів, знайдено велику кількість варіативних обігрувань цієї фрази та креативного вживання лексеми *Bart(auf)wickelmaschine* зокрема (<*Kann mal jemand die Bartwickelmaschine abschalten?*>; <*Hast Du mal Öl? Muss mal wieder die Bartwickelmaschine ölen?*>; <*Und in der Mitte des Universums heult wieder die Bartwickelmaschine auf und will nicht wieder zur Ruhe kommen?*>; <*Der Trick ist so uralte, dass die Bartwickelmaschine im Keller schon vor Jahren aus Altersschwäche zerfallen ist?*>; <*Strom für die Bartwickelmaschine liefert der Hamster im Lauftrad?*>; <*Kaum aus dem Urlaub zurück und schon die Bartwickelmaschine entmottet?*>; <*Und wer bezahlt die Bartwickelmaschine? Doch wohl nicht die Krankenkasse?*>). Таке розмаїття жартівливе вживання можна пояснити передусім основним смисловим образним навантаженням на композит *Bart(auf)wickelmaschine* і особливою комічністю образу, проте меншою чи більшою мірою воно характерне для багатьох інших фразеологізованих речень.

Висновки. Результати дослідження показали, що ці фразеологічні одиниці можуть розглядатися лише як відносно стійкі. На шкалі синтаксично-структурної стійкості найближче до абсолютної позначки розміщені фразеологічні експресиви і комунікативи з імпліцитною структурою речення. Критерій функціональної фіксації, прагматичної стійкості є більш релевантним, ніж власне структурно-синтаксична стійкість, хоча й очевидно, що ці критерії є взаємодетермінованими.

У визначенні прагматичних фразеологізмів вагомою є їхня належність у конвенціалізованій формі до ментального лексикону (більшості) мовців. Для визначення стійкості ФО через її вживаність необхідні емпіричні дослідження, які б робили можливим інтерсуб'єктивне встановлення вживаності. Верифікацію отриманих результатів варто здійснювати на основі опитування носіїв мови.

Комп'ютерні корпусні дослідження і мережевий дискурс як особливий лінгвістичний корпус можуть використовуватися для забезпечення інтерсуб'єктивного оновлення лексикографічної інформації щодо досліджуваних мовних засобів. Фіксація в Інтернет-дискурсі серед інших текстів асинхронного та (квазі-) синхронного, тобто концептуально усного мовлення, дозволяє розглядати його як плацдарм для прикладних досліджень мовних одиниць різних рівнів.

Література:

1. Гаврись В. І., Пророченко О. П. Німецько-український фразеологічний словник. Київ : Рад. школа, 1981. Т. 2. 382 с.
2. Гордій О. М. Частотність вживання фразеологічних експресивів і комунікативів німецької мови в Інтернет-дискурсі. *Studia methodologica*. Тернопіль, 2014. Випуск 36. С. 86–93.
3. Компанцева Л. Ф. Интернет-коммуникация: когнитивно-прагматический и лингвокультурологический аспекты : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.02. Луганск, 2007. 503 с.

4. Bubenhofer N., Ptashnyk S. Korpora, Datenbanken und das Web: State of the Art computergestützter Forschung in der Phraseologie und Lexikographie. *Korpora, Web und Datenbanken: computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie* / Ptashnyk S., Hallsteinsdottir E., Bubenhofer N. (Hrsg.). Baltmannsweiler: Schneider, 2010. S. 7–19.
5. Burger H. Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin: Erich Schmidt, 2015. 241 S.
6. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 208 p.
7. Filatkina N. Pragmatische Beschreibungsansätze. *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / Burger H., Dobrovolskij D., Kühn P., Norrick N. R. (Hrsg.). Berlin: Mouton de Gruyter, 2007. S. 132–158.
8. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig: Bibliographisches Institut, 1982. 250 S.
9. Gläser R. Fachphraseologie. *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / Burger H., Dobrovolskij D., Kühn P., Norrick N. R. (Hrsg.). Berlin: Mouton de Gruyter, 2007. S. 482–505.
10. Korhonen J. Zur Syntax und Semantik von Satzidiomen im heutigen Deutsch. *Proceedings of the Fourteenth International Congress of Linguists, Berlin, GDR, August 10–15, 1987* / Bahner W. (Hrsg.). Bd. II. Berlin: Akad.-Verl., 1990. S. 980–982.
11. Küpper H. Wörterbuch der deutschen Umgangssprache. Stuttgart; München; Düsseldorf; Leipzig: Klett, 1997. 959 S.
12. Lüger H.-H. Satzwertige Phraseologismen. Eine pragmalinguistische Untersuchung. Wien: Edition Praesens, 1999. 313 S.
13. Meier S., Sommer V. Multimodalität im Netzdiskurs. Methodisch-methodologische Betrachtungen zur diskursiven Praxis im Internet. *Web 2.0. Innovationen zur linguistischen Internetforschung* / Schlobinski P., Siever T. (Hrsg.). Berlin: Peter Lang, 2012. S. 97–114.
14. Nordén M. Was sind satzwertige Phraseologismen? Einige Bemerkungen zu ihrer Syntax und Pragmatik. *Text im Kontext 4. Beiträge zur 4. Arbeitstagung schwedischer Germanisten* / Biedermann E., Nordén M. (Hrsg.). Stockholm: Akademityck, 2002. S. 155–166.
15. Pieper J. Vorkommen und Funktion von Phraseologismen in deutschen Fernseh-Talkshows. *Wer A sagt, muss auch B sagen: Beiträge zur Phraseologie und Sprichwortforschung aus dem Westfälischen Arbeitskreis* / Hartmann D. (Hrsg.). Baltmannsweiler: Schneider, 2002. S. 287–298.
16. Redewendungen: Wörterbuch der deutschen Idiomatik [RWddI] / Dudenredaktion (Hrsg.). 5., vollst. überarbeitete und erweiterte Auflage. Berlin: Dudenverlag, 2020. Bd.11. 927 S.
17. Runkehl J., Schlobinski P., Siever T. Sprache und Kommunikation im Internet: Überblick und Analysen. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1998. 240 S.
18. Skog-Södersved M. Phraseologismen in den Printmedien. *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / Burger H., Dobrovolskij D., Kühn P., Norrick N. R. (Hrsg.). Berlin: Mouton de Gruyter, 2007. S. 269–275.

Джерела ілюстративного матеріалу:

- Hessenschau.de. URL: <https://www.hessenschau.de/wirtschaft/warum-ein-24-jaehriger-im-odenwald-dudelsaecke-bauen-will,dudelsackbauer-100.html> (дата звернення: 02.01.2023).
- Theatertexte.de. URL: https://www.theatertexte.de/nav/2/2/3/werk?verlag_id=felix_bloch_erben&wid=4274&ebex3=3 (дата звернення: 02.01.2023).
- @FAZ_NET. URL: https://twitter.com/FAZ_NET/status/1606252744838365184 (дата звернення: 02.01.2023).
- Faz.net. URL: <https://www.faz.net/aktuell/sport/fussball/warum-werden-fussball-schiedsrichter-von-vielen-so-gehasst-18555583.html> (дата звернення: 02.01.2023).
- St-georg.de. URL: <https://www.st-georg.de/blog/das-war-2022-annus-horribilis-mit-lichtpunkten/> (дата звернення: 02.01.2023).
- Mactechnews.de. URL: <https://www.mactechnews.de/news/article/Gruseln-zu-Halloween-Resident-Evil-im-Mac-App-Store-verfuegbar-allerdings-nur-fuer-M1-181323.html> (дата звернення: 02.01.2023).

References:

1. Havrys' V. I., Prorochenko O. P. (1981). Nimeczko-ukrayinskyj frazeologichnyj slovnyk [German-Ukrainian phraseological dictionary]. Kyiv: Rad. shkola, P. 2.
2. Hordii O.M. (2014). Chastotnist vzhvyannia frazeolohichnykh ekspresyviv i komunikatyviv nimetskoj movy v Internet-dyskursi [Usage frequency of German phraseological expressive and communicative formulas in Internet discourse]. *Studia methodologica*. Ternopil : Redaktsiino-vydavnychi vidil TNPU im. V. Hnatiuka, Vyp. 36. pp. 86–93 [in Ukrainian].
3. Kompantseva L. F. (2007). Internet-kommunikatsiya: kognitivno-pragmaticheskie i lingvokulturologicheskie aspekti [Internet communication: cognitive-pragmatic and linguo-culturological aspects]. *Dr. philol. sci. diss.* Luhansk [in Russian].
4. Bubenhofer N., Ptashnyk S. (2010). Korpora, Datenbanken und das Web: State of the Art computergestützter Forschung in der Phraseologie und Lexikographie. *Korpora, Web und Datenbanken: computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie* / Ptashnyk S., Hallsteinsdottir E., Bubenhofer N. (Hrsg.). Baltmannsweiler: Schneider, S. 7–19.
5. Burger H. (2015). Phraseologie: Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin: Erich Schmidt.
6. Crystal D. (2001). Language and the Internet. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Filatkina N. (2007). Pragmatische Beschreibungsansätze. *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / Burger H., Dobrovolskij D., Kühn P., Norrick N. R. (Hrsg.). Berlin: Mouton de Gruyter, S. 132–158.
8. Fleischer W. (1982). Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig: Bibliographisches Institut.
9. Gläser R. (2007). Fachphraseologie. *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / Burger H., Dobrovolskij D., Kühn P., Norrick N. R. (Hrsg.). Berlin: Mouton de Gruyter, 2007. S. 482–505.
10. Korhonen J. (1990). Zur Syntax und Semantik von Satzidiomen im heutigen Deutsch. *Proceedings of the Fourteenth International Congress of Linguists, Berlin, GDR, August 10–15, 1987* / Bahner W. (Hrsg.). Bd. II. Berlin: Akad.-Verl., S. 980–982.
11. Küpper H. (1997). Wörterbuch der deutschen Umgangssprache. Stuttgart; München; Düsseldorf; Leipzig: Klett.
12. Lüger H.-H. (1999). Satzwertige Phraseologismen. Eine pragmalinguistische Untersuchung. Wien: Edition Praesens.
13. Meier S., Sommer V. (2012). Multimodalität im Netzdiskurs. Methodisch-methodologische Betrachtungen zur diskursiven Praxis im Internet. *Web 2.0. Innovationen zur linguistischen Internetforschung* / Schlobinski P., Siever T. (Hrsg.). Berlin: Peter Lang, S. 97–114.
14. Nordén M. (2002). Was sind satzwertige Phraseologismen? Einige Bemerkungen zu ihrer Syntax und Pragmatik. *Text im Kontext 4. Beiträge zur 4. Arbeitstagung schwedischer Germanisten* / Biedermann E., Nordén M. (Hrsg.). Stockholm: Akademityck, S. 155–166.
15. Pieper J. (2002). Vorkommen und Funktion von Phraseologismen in deutschen Fernseh-Talkshows. *Wer A sagt, muss auch B sagen: Beiträge zur Phraseologie und Sprichwortforschung aus dem Westfälischen Arbeitskreis* / Hartmann D. (Hrsg.). Baltmannsweiler: Schneider, S. 287–298.
16. Redewendungen: Wörterbuch der deutschen Idiomatik [RWddI] (2020) / Dudenredaktion (Hrsg.). 5., vollst. überarbeitete und erweiterte Auflage. Berlin: Dudenverlag, Bd.11.
17. Runkehl J., Schlobinski P., Siever T. (1998). Sprache und Kommunikation im Internet: Überblick und Analysen. Opladen: Westdeutscher Verlag.
18. Skog-Södersved M. (2007). Phraseologismen in den Printmedien. *Phraseologie: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / Burger H., Dobrovolskij D., Kühn P., Norrick N. R. (Hrsg.). Berlin: Mouton de Gruyter, S. 269–275.